

Nieuwe studie plaatst vraagtekens bij Nederlands stikstofbeleid

nieuws

De opkoop van duizenden Nederlandse veebedrijven nabij natuur zal mogelijk amper effect hebben op de natuurkwaliteit. Dat is een opvallende conclusie die er in Nederland getrokken wordt na nieuw stikstofonderzoek door de Universiteit van Amsterdam in opdracht van het Mesdagfonds. Volgens de studie is de stikstofdepositie van een melkveebedrijf na 300 meter niet meer herleidbaar tot de stal.

12 SEPTEMBER 2023 – LAATST BIJGEWERKT OM 13 SEPTEMBER 2023 9:12

Griet Lemaire

Lees meer over:
stikstof

Het Instituut voor Biodiversiteit en Ecosysteem Dynamica van de universiteit van Amsterdam deed doorgedreven metingen op en rond twee melkveebedrijven in Nederland. De ene boerderij lag in een meer stedelijke omgeving, met veel verkeer in de buurt. De andere boerderij lag meer geïsoleerd in een landelijke omgeving. Er werd gebruik gemaakt van zowel bestaande methoden om stikstofdepositie te meten als enkele nieuwe, nog experimentele methoden, waaronder het gebruik van bio-indicatoren.

Stikstofdeken

Uit die metingen blijkt nu dat slechts een klein deel van de stikstofuitstoot van de boerderij, zo'n negen procent, in een straal van 500 meter rond de stal terechtkomt. Het grootste deel daarvan slaat neer op het erf zelf en binnen een straal van 100 meter rondom de boerderij. "Dichtbij de stal is 75 procent van de gedeponeerde stikstof herleidbaar tot de stal", meent het Mesdagfonds.

Het resterende gedeelte stikstof, zo ongeveer 90 procent, komt in hogere luchtlagen van de atmosfeer neer en slaat buiten het gebied van 500 meter neer. "Maar op deze afstand is een individuele boerderij niet langer aan te wijzen als de belangrijke bron. De stikstof die hier neerslaat, is hoofdzakelijk afkomstig uit de zogenoemde stikstofdeken", zeggen de onderzoekers. Die term slaat volgens hen op het totaal aan stikstof in de atmosfeer dat als een soort deken over het land ligt en dat van zowel industriële als landbouwbronnen afkomstig is. Volgens het Mesdagfonds kan buiten de straal van 500 meter nog maar 25 procent van de stikstofdepositie terug herleid worden tot de bron.

Metingen versus modellen

De universiteit van Antwerpen concludeert ook dat deze bevindingen corresponderen met de voorspelde ruimtelijke verdeling van stikstofdepositie rondom de boerderijen op basis van het model dat de Nederlandse overheid gebruikt. "Wel blijkt het model lichtelijk te onderschatten hoeveel stikstof binnen 15 meter van een stal terechtkomt,

nieuws

“Ammoniak gedraagt zich net zoals

NO_x”

6 JANUARI 2023

maar daarbuiten blijken de voorspellingen goed overeen te komen met de directe metingen”, zegt Albert Tietema, onder wiens leiding de studie werd uitgevoerd. “Ook werden de voorspellingen nauwkeuriger naarmate in het model meer karakteristieken van de specifieke boerderij worden meegenomen, zoals de grootte en het aantal openingen waardoor uitstoot van stikstof plaatsvindt.”

Vanuit het Mesdagfonds klinkt toch een ander geluid. “De combinatie van modeluitkomsten en meetwaarden laten zien dat de veehouderij een behoorlijke stikstofuitstoot in de vorm van ammoniak heeft”, luidt de conclusie. “Maar die komt vooral terecht in de ‘anonieme’, niet herleidbare stikstofdeken in de atmosfeer en slaat slechts beperkt neer dicht bij de puntbron.”

Die bevinding heeft volgens de onafhankelijke onderzoeksorganisatie een belangrijke beleidsmatige consequentie: “De kritische depositiewaarde (KDW) die geldt voor de depositie van reactieve stikstof op Natura2000-gebieden is niet geschikt om de uitstoot van ammoniak en andere stikstofverbindingen op bedrijfsniveau te sturen, vanwege de te grote afstand (meer dan 300 meter) tot de puntbron.”

Piekbelaastersbeleid niet effectief

Op basis van deze conclusies moet het piekbelaastersbeleid van de Nederlandse regering volgens het Mesdagfonds op de schop. “Het huidige beleid gericht op piekbelaasters zal niet effectief zijn omdat het niet tot meetbare verschillen in stikstofbelasting in de beoogde natuurgebieden leidt, behalve voor stallen op minder dan 300 meter van een natuurgebied.” Daarnaast roept het fonds op om niet langer te sturen op depositie, maar op uitstoot. “Het sturen op emissie door beheer- en technische maatregelen is veel effectiever. Daar hebben niet alleen de Natura 2000-gebieden baat bij, maar alle natuur.”

De focus moet daarbij niet op de reductie van de veestapel liggen, maar op de reductie van de ammoniakuitstoot door de veehouderij. Naast technische maatregelen, zoals mestverwerking met terugwinning van reactieve stikstof en fosfaat als vervanger van kunstmest, het zogenaamde renure, kan de veehouder volgens het Mesdagfonds ook sturen op samenstelling van voeder (minder eiwitrijke voeder of supplementen toevoegen) en graslandbeheer. Eindrapport UvA-Mesdagfonds

LTO: “Breed inzetten op generieke maatregelen”

De grootste Nederlandse landbouworganisatie LTO wijst erop dat deze studie bevestigt wat het al langer vraagt. “Het stikstofbeleid moet worden gebaseerd op feitelijke metingen van uitstoot en niet op modellen. Dit onderzoek laat zien dat de berekende stikstofdeposities van bedrijven, waar in het huidige beleid mee gerekend wordt, niet te gebruiken zijn. Het kan niet dat er meerdere werkelijkheden bestaan over de werkelijke stikstofemissies en -deposities. Meer metingen en onderzoek zijn nodig”, stelt LTO in een persbericht.

Het is voor de landbouworganisatie ook duidelijk dat alleen het opkopen van landbouwbedrijven de stikstofproblemen niet zullen oplossen, al vraagt ze wel dat de vrijwillige beëindigingsregelingen die horen bij de piekbelaastersaanpak niet worden stopgezet. “Zij dragen hoe dan ook bij aan het terugdringen van de stikstofdepositie op Natura2000-gebied”, klinkt het. “We vragen daarnaast ook dat het beleid inzet op generieke maatregelen voor andere bronnen, zoals de industrie, mobiliteit en scheepvaart.”

BBB: “Geen depositiebeleid, maar emissiebeleid”

Voor de BoerBurgerBeweging (BBB) toont dit onderzoek aan dat het huidige stikstofbeleid van de Nederlandse regering niet vol te houden is. “De slechte wetenschappelijke onderbouwing van het stikstofbeleid is voor ons al heel lang een doorn in het oog. Er wordt te veel gewerkt met aannames en te weinig op basis van daadwerkelijk onderzoek. Ondertussen heeft dit beleid wel heel Nederland op slot gezet”, stelt de politieke partij in een persbericht. Ze wijst erop dat de droge depositie waarschijnlijk fors wordt overschat. “Als de minister toch door wil met het depositiebeleid, dan is meer onderzoek hard nodig.”

Volgens BBB richt het Nederlandse beleid zich vooral op landbouw. “Ammoniak uit de landbouw zou neerslaan in natuurgebieden, terwijl stikstof van verkeer en industrie de ‘deken’ in gaat. Zo kan het gebeuren dat een industrieel bedrijf dat naast een Natura2000-gebied is gelegen en dezelfde uitstoot heeft als 25 melkveebedrijven bij elkaar, geen probleem vormt. Dit bedrijf is geen piekbelaaster en kan gewoon doorgaan. Een melkveebedrijf op dezelfde locatie moet echter worden opgekocht. Nu blijkt dat het onzin is om hierin een onderscheid te maken”, illustreert de partij.

BBB ziet ook goed nieuws. “Het besteedbare budget kan veel beter ingezet worden en het beleid kan voor iedereen gelijkgetrokken worden. Het beleid moet van depositiebeleid, waarbij modellen berekenen hoeveel depositie een bedrijf tot aan 25 kilometer verderop veroorzaakt, naar emissiebeleid. Dit beleid geldt voor alle sectoren, dus ook de industrie. Het is eenvoudiger en rechtvaardiger”, klinkt het.

Daarnaast vraagt de partij dat de focus op piekbelaasters meteen moet worden aangepast. “Buiten een grens van 500 meter, maar eigenlijk zelfs 300, is de neerslag van stikstof niet meer te herleiden naar een individueel bedrijf. Dat betekent dat ook in vergunningverlening er geen direct verband gelegd kan worden tussen uitstoot en neerslag buiten de 500 meter-grens”, aldus BBB. Verplichte stopzetting en onteigening zijn niet langer een optie. “Het is

beter om de stoppersregeling uit te breiden zodat bedrijven die graag willen stoppen, daar de mogelijkheid toe krijgen. Maar dat moet op vrijwillige basis.”

Terug naar de tekentafel?

Ook vanuit wetenschappelijke hoek klinken bedenken bij de nieuwe resultaten. Volgens professor Franciska de Vries, zelf verbonden aan het Instituut voor Biodiversiteit en Ecosysteem Dynamica van de universiteit van Amsterdam, is de belangrijkste conclusie uit de studie dat de meeste stikstof verdwijnt in de hogere luchtlagen. "Na 500 meter is er geen effect meer van een individuele boerderij. Dat is ook wat de modellen van de RIVM altijd zeggen", stelt zij op X. Waar ze zich wel vragen bij stelt, is waarom het beleid dan gericht is op lokale piekbelasters. "Een beleid dat gericht is op het naar beneden brengen van de totale stikstofuitstoot in Nederland lijkt mij effectiever."

Aalt Dijkhuizen, gewezen professor en voorzitter van de Wageningen Universiteit, trekt een gelijkaardige conclusie, maar gaat nog een stap verder. "De natuur is niet gebaat bij de uitkoop van piekbelasters. 90 procent van de stikstof komt in hogere luchtlagen terecht en de rest blijft binnen de 100 meter van de boerderij. Het stikstofbeleid moet terug naar de tekentafel", luidt zijn reactie.

Minister Brouns: "Modellen niet betrouwbaar voor vergunningverlening"

Vlaams minister van Landbouw Jo Brouns (cd&v) heeft kennisgenomen van de resultaten van de Mesdagfonds-studie. "Deze inzichten zijn niet nieuw, maar ze brengen opnieuw de beperkingen van de stikstofmodellen onder de aandacht. Die modellen zijn ooit opgemaakt met als doel om de algemene stikstofbelasting in kaart te brengen, maar voor de vergunningverlening van de individuele landbouwer zijn ze niet accuraat en betrouwbaar", stelt hij. Toch benadrukt hij dat de stikstofbelasting nog steeds groot is en dat ze in de toekomst moet dalen. "Rechtszekerheid en perspectief blijven evenwel cruciaal."

De minister laat nog weten dat hij aan de betrokken onderzoeksinstellingen binnen zijn bevoegdheden de opdracht zal geven "om de eigen gegevens en modellen met een kritische blik te evalueren en te toetsen aan de meetresultaten in de Nederlandse studie".

Uitgelicht

"Weg uit de stikstofcrisis, het kan"

Opinie

Er is een weg uit de stikstofcrisis. Dat schrijft ABS-voorzitter Hendrik Vandamme in een opiniestuk. "Niet alleen foute cijfers en aannames en even mank draaiende computermode..."

🕒 17 AUGUSTUS 2023

[Lees meer](#)

Bron: Eigen berichtgeving

VILT vzw

Bd Simon Bolivar 17
1000 Bruxelles

Contact

M • info@vilt.be

Volg ons op:

screenreader.visit us on our facebook page: <https://www.facebook.com/vilt.nieuws/>

screenreader.visit us on our linkedin page: <https://www.linkedin.com/company/vilt-vzw/>

screenreader.visit us on our instagram page: <https://www.instagram.com/vilt.nieuws>

screenreader.visit us on our x page: https://x.com/vilt_nieuws

screenreader.visit us on our bluesky page: <https://bsky.app/profile/viltmieuws.bsky.social>

